

Part - III

SANSKRIT SASTHRA

Maximum : 80 Scores

Time : 2½ Hours

Cool off time : 15 Minutes

General Instructions to Candidates :

- There is a 'Cool off time' of 15 minutes in addition to the writing time of 2½ hrs.
- You are neither allowed to write your answers nor to discuss anything with others during the 'cool off time'.
- Use the 'cool off time' to get familiar with questions and to plan your answers.
- Read questions carefully before answering.
- All questions are compulsory and only internal choice is allowed.
- When you select a question, all the sub-questions must be answered from the same question itself.
- Electronic devices except nonprogrammable calculators are not allowed in the Examination Hall.

निर्देशाः -

सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः ।

प्रश्नान् सावधानं पठित्वा उत्तरयत ।

‘क’ विभागः - व्याकरणम् ।

कोष्ठकात् समुचितमुत्तरं चित्वा लिखत ।

1. प्रसक्तस्य अदर्शनं संज्ञं स्यात् । (1)
(लोप, इत्, यण्)
2. पौ + अकः = पावकः - प्रमाणसूत्रं चित्वा लिखत । (1)
(आद्गुणः, एचोऽयवायावः, लोपः शाकल्यस्य)
3. भूवादयो । (1)
(क्रियायोगे, इत्, धातवः)
4. तवर्गस्य लकारे परे स्यात् । (1)
(पूर्वसवर्णः, परसवर्णः, सवर्णः)

5. चित् + मयम् = । (1)
(चित् मयम्, चित्, चिन्मयम्)
6. विप्रतिषेधे कार्यम् । (1)
(पूर्व, परं, कार्यम्)
7. अहन् + अह = । (1)
(अहरह, अहनह, अहन्नह)
8. प्रातिपतिकार्थलिङ्गपरिमाणवचनमात्रे । (1)
(द्वितीया, प्रथमा, तृतीया)
9. सन्धिकार्ये उचित सूत्राणि कोष्ठकात् चित्वा लिखत । (3)
सुधी + उपास्य
सु ध् य् उपास्य = ।
सु ध् ध् य् उपास्य = ।
सु द् ध् य् उपास्य = ।
(अनचि च, इकोयणचि, झलां जश् झशि)
10. अधः प्रदत्तेषु सूत्रेषु संज्ञा सूत्राणि चित्वा लिखत । (2)
अदेङ्गुणः, आद्गुणः, वृद्धिरादैच्, वृद्धिरेचि
11. अधः प्रदत्तेषु एकं सूत्रं सोदाहरणं व्याख्यात । (3)
स्तोः श्चुना श्चुः । अथवा मोऽनुस्वारः ।
12. सन्धिकार्ये उचित सूत्राणि कोष्ठकात् चित्वा लिखत । (3)
उद् + स्थानम्
उद् थ् थानम् = ।
उद् थानम् = ।
उत्थानम् = ।
(उदः स्थास्तम्भोः पूर्वस्य, झरो झरि सवर्णे, खरि च)
13. 'शिवोऽर्च्यः' इति सन्धिकार्ये स्खालित्यमस्ति चेत् तत् निवारयतु । (4)
शिवस् + अर्च्यः
शिवर् अर्च्यः = अतो रोरप्लुतादप्लुते ।
शिव उ अर्च्यः = एङपदान्तादति ।
शिवो अर्च्यः = आद्गुणः ।
शिवोऽर्च्यः = ससजुषो रुः ।

14. यथोचितं योजयत ।

(5)

क	ख
a) कर्मणि	i) तृतीया ।
b) अधिकरणे	ii) चतुर्थी ।
c) अपादाने	iii) द्वितीया ।
d) सम्प्रदानम्	iv) पञ्चमी ।
e) कर्तृकरणयोः	v) सप्तमी ।

15. प्रदत्तेषु एकस्य रेखाङ्कितपदानां विभक्तिं सप्रमाणं लिखत ।

(2)

राज्ञः पुरुषः । अथवा हरिं भजति ।

16. आधारः कति विधः? के च ते?

(2)

17. माहेश्वरसूत्राणि लिखत । सूचनानुसारेण अधः प्रदत्तानि प्रत्याहाराणि च लिखत ।

(8)

अच् । इक् । एङ्

सूचना : एच् - ए ओ ऐ औ ।

‘ख’ विभागः - तर्कसंग्रहम्

(18-25) अधः प्रदत्तानां समुचितमुत्तरं कोष्ठकात् निर्धार्य लिखत ।

18. कति पदार्थाः?

(1)

(द्वे, सप्त, दश)

19. पटस्य असमवायि कारणं किम्?

(1)

(तन्तुसंयोगः, तुरीवेमादिकं, तन्तवः)

20. प्रत्यक्षं कतिविधम्?

(1)

(एकविधम्, द्विविधम्, त्रिविधम्)

21. परामर्श्यजन्यं ज्ञानं ।

(1)

(उपमिति, शब्दं, अनुमिति)

22. संज्ञा संज्ञि सम्बन्ध ज्ञानं ।

(1)

(अनुमिति, उपमिति, शाब्दम्)

23. आप्त वाक्यं ।

(1)

(शब्दम्, वाक्यम्, पदम्)

24. संस्काराः कतिविधः? (1)
(त्रिविधः, एकविधः, चतुर्विधः)
25. अनादिः सान्तः । (1)
(प्रागभावः, प्रध्वंसाभावः, अत्यन्ताभावः)
26. कर्म विभागाः के? (3)
27. पूर्यत - (3)
क) त्वगिन्द्रियमात्रग्राह्यो गुणः ।
ख) संयुक्त व्यवहारहेतुः ।
ग) ग्राह्यो गुणो गन्धः ।
28. अधः प्रदत्तानां लक्षणानि पेटिकातः चित्वा योजयत । (3)
क) करणम् । प्रागभावप्रतियोगि ।
ख) कारणम् । असाधारणं कारणम् ।
ग) कार्यम् । कार्यानिमित्तपूर्ववृत्ति ।
29. इन्द्रियार्थं सन्निकर्षाः के? विशदयत । (5)
30. हेत्वाभासाः के? सविभागं विशदयत । (4)
31. यथोचितं योजयत । (5)

क	ख
a) दुःखम्	i) कृतिः ।
b) धर्मः	ii) निषिद्धकर्मजन्यः ।
c) सुखम्	iii) विहितकर्मजन्यः ।
d) अधर्मः	iv) अनुकूलवेदनीयम् ।
e) प्रयत्नः	v) प्रतिकूलवेदनीयम् ।

32. कर्मस्य लक्षणं किम्? (1)
33. अधः प्रदत्तेषु द्वे अधिकृत्य लघु टिप्पणीं रचयत । (8)
क) पृथिवी । ख) आपः ।
ग) तेजः । घ) वायुः ।